

Petr Mandažiev
Jan Václav Kosch
severočeský stavitel pozdního baroka
Magisterská diplomová práce
Ústav pro dějiny umění FF UK 2007
Posudek

Práce Petra Mandažieva je věnována jedné z nejzajímavějších osobností severočeské architektury samotného sklonku baroka. Tvorba Jana Václava Kosche zaujímá celou druhou polovinu 18. století, díky své dlouhověkosti prožil však skoro celé 18. století. Lze souhlasit s hypotézou, že Jan Václav Kosch se vyučil v Klášterci nad Ohří (a snad přímo u kláštereckého Jana Kryštofa Kosche), jak naznačuje diplomant v návaznosti na nedávné publikace Petra Macka a Pavla Zahradníka.

Ve sledování díla Jana Václava Kosche – které bylo vlastním tématem diplomní práce – se text značně rozbíhá. Diplomant se pokusil jednak uvést Kochovo dílo do širších historických a společenských souvislostí, jednak poměrně podrobněji sledovat historii každé lokality, kde se Kochova díla nacházejí. V této souvislosti opřel svou práci o vskutku mimořádné poznání regionální historické a umělecko-historické literatury i o poměrně rozsáhlou archivní práci, kterou ověřoval a doplňoval starší známé údaje. Tím přinesl velmi podrobné údaje o okolnostech vzniku každé stavby, o společenském postavení i záměru objednavatele. Velmi přesně upozornil (v návaznosti na novější literaturu) na změnu v praxi zadávání chrámových staveb v období josefínských reforem s tím, že stavby nových farních kostelů, kterých bylo v této době relativně dost (financovaných příspěvkem z fondů Náboženské matice), byly navrhovány Generálním stavebním ředitelstvím ve Vídni, které prosazovalo novou typologii staveb. I renomovaní a osvědčení stavitelé tehdy pracují dle z Vídně dodaných projektů. Dalším přínosem práce je vysledování i dalších osudů staveb v 19. a 20. století, které je tím záslušnější, že velká část objektů prošla sekundárními změnami a úpravami po haváriích a jiných poškozeních. Tím se diplomantovi podařilo poměrně přesně charakterizovat původní stav objektů po jejich vzniku v 18. století a připravit velmi dobře půdu pro analýzu Kochova uměleckého projevu.

Ta však v práci nijak soustavně provedena není. Diplomant je si toho v+edém a v úvodní partii textu upozorňuje na omezení své práce jednak v tomto směru, jednak

i v omezení převážně na kostelní stavby a téměř úplné opomenutí profánních realizací. Zdůvodňuje to nečekaným rozsahem práce a informací historického charakteru, které se rozhodl zpracovat vsutku vyčerpávajícím způsobem, což – třeba přiznat – se mu velmi dobře zdařilo.

I při tomto omezení a značně redukci uměleckohistorické práce však pro zpracování limitovaného rozsahu materiálu postrádám alespoň pokus o systematickou typologii Kochových kostelních staveb a její vývoj během jeho dlouhé tvorby. K tomu vytvořil již zřetelné a využitelná náběhy ve svých publikacích Věra Naňková a Petr Macek. Při tomto zkoumání by bylo možno rovněž přesněji situovat Koschův umělecký profil do souvislostí české pozdně barokní architektury. V tomto ohledu je dobře zpracována návaznost jednodolních staveb s bočními kaplemi a emporami na jezuitské kostely, naznačená v případě Úštěku již Petrem Macek. Další otázky kupř. vztahu kostelů v Arnolticích, Srbské Kamenici nebo v Kytlici k dílu Anselma Luraga, či rozsahu transformace staršího návrhu Kiliána Ignáce Dientzenhofera při stavbě kostela sv. Václava v Rozbělesích, nebo procesu redukce architektonického aparátu jednodolních staveb v souvislosti s přibýváním klasicistních momentů a zřejmě i pod vlivem zmíněného působení centrálních vídeňských úřadů, byly ponechány stranou. Místo toho jsou jednotlivé stavby pouze stručně charakterizovány (i míra pozornosti je odlišná), s odkazy na patřičnou literaturu. Z uměleckohistorického hlediska je tedy práce vsutku spíše náčrtem, byť poctivě připraveným.

Textu lze vytknout i určité konkrétní nedostatky.

U velké části zmiňovaných staveb není uvedena technologie horizontálních konstrukcí.

Na straně 7 uvedený motiv „osového klenáku“ jako charakteristický pro Kosche, je ovšem charakteristickým prvkem pro velkou část architektů českého vrcholného i pozdního baroka.

Na straně 10 v poznámce č. 63 je zmíněno, že situace empor před průběžnými okny obvodové zdi je realizována i na některých stavbách Jana Blažeje Santiniho-Aichela. Santini však tuto situaci esteticky zhodnocuje charakteristickými „průrazy“ konstrukce empor kupř. v Želivi nebo ve Zvoli (kruchta), či maximální dematerializací jejich formy kupř. v Kladrubech. U Kosche jde pouze o uvolnění vztahu kompozice exteriéru a interiéru stavby, které je charakteristickým pozdně barokním momentem.

Martin Henevogel, zmiňovaný na str. 14 nebyl architekt, ale mramorář.

Interiér kostela v Srbské Kamenici navazuje na poměrně tradiční typ jednolodní Wandpfeilerhalle, jaký nacházíme již u Anselma Luraga a na počátku ve druhém a třetím desetiletí v projektech Kiliána Ignáce Dientzenhofera (neprovedený návrh pro kostel voršilek na Hradčanech a realizovaná stavba kostela Alžbětinek na Novém Městě, obojí v Praze) a Tomáše Haffeneckera (kupř. kostel ve Všesulově). Prostor tohoto typu je poměrně jasně definovaný řazením baldachýnových klenebních polí a celkem jednoznačně vymezený. Prostorový dojem je vznosný a klidný, představa propojení tohoto interiérového prostoru s vnějším prostorem je však nepřiměřená.

Na str. 23 Koschovo autorství kostela ve Volfarticích není dostatečně argumentováno.

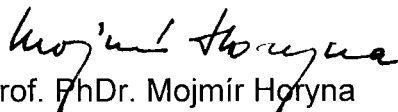
Na str. 43 je fara v Jetřichovicích mylně uvedena jako dvoupatrová, jde o dvoupodlažní stavbu.

Materiálem „falešné klenby“ nemůže být rákos, ale dřevěná konstrukce podbitá rákosem pod omítku (viz str. 45).

I přes tyto připomínky představuje předložená diplomová práce Petra Mandažieva seriózní a s velkou pílí předvedený historický výkon a lze ji proto

doporučit k obhajobě.

Praha, 9. září 2007

Prof. PhDr. Mojmir Horyna